

ZOOMORFNÁ SPONA Z BRATISLAVY-JAROVIEC

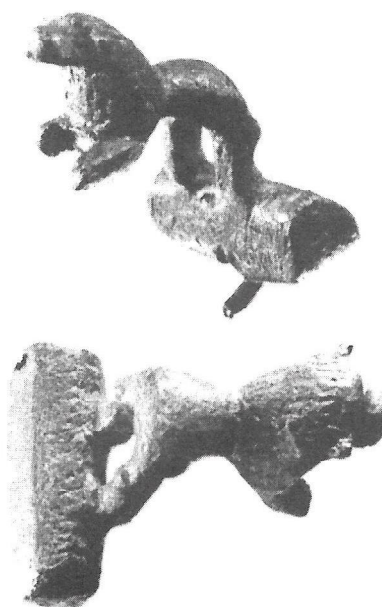
IGOR BAZOVSKÝ

Do Slovenského národného múzea-Archeologického múzea v Bratislave sa dostala na zdokumentovanie zriedkavá bronzová spona s lúčikom zoomorfného tvaru. Nález pochádza z bratislavskej mestskej časti Jarovce, z polohy Kilometrák (Bazovský 2002, obr. 1: 4). Miesto nálezu sa nachádza na výraznej vyvýšenine nad ohybom zaniknutého riečneho ramena, asi 3 km severozápadne od rímskeho tábora Gerulata. Z vyvýšeniny sú známe doklady osídlenia z doby bronzovej, halštatskej, laténskej a z obdobia stredoveku (Bazovský 1998, 25, obr. 3).

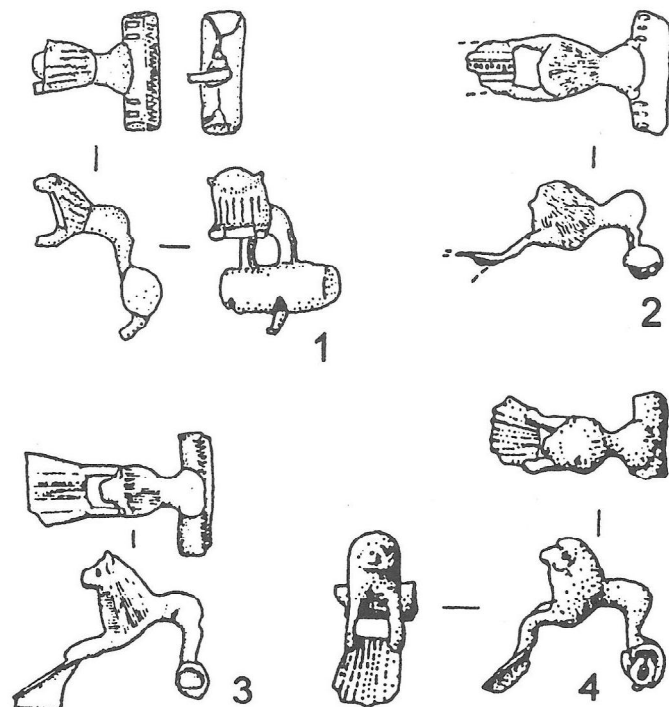
Spona

má lúčik v tvare leva, ktorého zadné nohy sú pripevnené na valcovité plechové púzdro (obr. 1, 2: 1). V púzdre je zakovaná špirála a trčí z neho len zvyšok ihly. V mieste pripojenia nôh je po stranách zdobené priečnymi ryhami, ktoré akoby napodobňovali vinutie špirály. Takúto výzdobu puzdra má aj spona z Wederath – Belginum (obr. 2:2). Okrem spomínanej výzdoby je púzdro jemne zdobené rytou cikcakovitou líniou. Aj tento druh výzdoby má analógie na sponách rovnakého typu (obr. 2: 4). Predné nohy leva boli pôvodne pripevnené k nôžke, ktorá však chýba. Lev je pomerne realisticky stvárnený, hriva je naznačená hustým gravírovaním. Tvárová časť vystupuje dopredu a je od hrivy výrazne odčlenená. Na jej okraji sú po stranách hrotité ušká. Oči, nos a ústa nie sú znázornené.

Spony s lúčikom v tvare leva sa v podunajských provinciách takmer nevyskytujú. Z Panónie poznáme jediný nález zo Siscie (Patek 1942, 115, tab. XII: 6). Ide o galorímsky výrobok (Feugère typ 18b1, Riha typ 4.6), ktorého nálezy sa koncentrujú v oblasti dnešného Burgunska. Rozptýlene sa tento typ vyskytuje od južného Francúzska po Rýn (obr. 2: 2–4, Feugère 1985, obr. 25). Homogénnosť štýlu a jedinečnosť tohoto typu poukazuje na jedno výrobné centrum. Miesto výroby je doložené nálezom polotovaru v Bibracte (Feugère 1985, 390). Pre jeho datovanie sú dôležité nálezy z augustovských táborov Dangstetten (pred rokom 10 pred Kr., Fingerlin 1970–71, tab. 14: 1) a Neuss (16 pred Kr. – 10 po Kr., Gechter 1979, obr. 36: 2, 3). M. Feugère predpokladá ich výrobu medzi rokmi 20/15 a 10/5 pred Kr. (Feugère 1985, 394). Tieto spony sa vyskytujú aj

Obr. 1 „Levia spona“ z Bratislavy-Rusoviec

Obr. 2 Spony typu Feugère 18 b1 (s lúčikom v tvare leva). 1 Bratislava-Jarovce, 2 Wederath – Belgium, 3 Múzeum Rolin, 4 Alésia (2–4 podľa M. Feugère).

v neskorších nálezových súvislostiach. Najmladšie – do 3. tretiny 1. storočia je datovaný nález z Augstu (Riha 1979, 82). Je otázne, kedy sa nález z Jaroviec dostal do Panónie. Ak to bolo už v čase jeho vzniku, mohli by sme ho spojiť s keltským osídlením tejto polohy. Prežívanie domáceho keltského etnika do začiatku 1. storočia je najnovšie doložené nálezmi z keltskej osady v Rusovciach vzdialenej len 1 km od miesta nálezu (Bazovský 2002). Hoci nie je vylúčené, že sa spona dostala do Panónie neskôr, spojitosť nálezu s rímskym táborom Gerulata, založenom až v neskoroflaviovskom období (Varsík 1996, 589), je nepravdepodobná.

LITERATÚRA

- BAZOVSKÝ, I. 1998: Prieskum v Bratislave-Jarovciach. In: AVANS 1996, s. 25, obr. 3.
 BAZOVSKÝ, I. 2002: Bronzové predmety z doby laténskej a rímskej z Bratislavy-Rusoviec. In: Zborník SNM XCVI, Archeológia 12, s. 23–44.
 FEUGÈRE, M. 1985: Les fibules en Gaule Méridionale de la conquete a la fin du Ve siecle après J.-C. Paris.
 FINGERLIN, G. 1970–71: Dangstetten, ein augusteisches Legionslager am Hochrhein. Vorbericht über Grabungen 1967–1969. In: Ber.RGK 51–52, s. 197–230.
 PATEK, E. 1942: Verbreitung und Herkunft der römischen Fibeltypen in Pannonien. Budapest.
 RIHA, E. 1979: Die römischen Fibeln aus Augst und Kaiseraugst. Augst.
 VARSÍK, V. 1996: Das römische Lager von Rusovce-Gerulata. Ein Beitrag zu Lokalisierung und Anfängen. In: Jahrbuch des RGZM 43, s. 531–600.

DIE ZOOMORPHE FIBEL AUS BRATISLAVA-JAROVCE

IGOR BAZOVSKÝ

Aus Bratislava-Jarovce, der Lage „Kilometrák“ stammt der Fund eines Fragments von einer zoomorphen Bronzefibel (Bazovský 2002, Abb.1: 4). Der Fibelbügel hat die Form eines Löwen, dessen Hinterpranken an einer zylindrischen Blechhülse befestigt sind (Abb. 1, 2: 1). In der Hülse drin ist die Spirale eingeschmiedet und es steckt nur ein Nadelfragment heraus. Die Hülse ist mit Querrillen und einer Zickzacklinie (Wolfzahnverzierung) verziert. Ähnlich verzierte Hülsen besitzen auch andere Fibeln diesen Typs (Abb.2: 2, 4). Die Vorderpranken des Löwen waren ursprünglich zum Fibelfuß angeschlossen, der hier allerdings fehlt. Die Löwenfibeln kommen in Donauprovinzen fast gar nicht vor. Aus Pannonien kennen wir nur einen Fund aus Siscia (Patek 1942, S. 115, Taf. XII: 6). Es handelt sich um ein galloromanisches Erzeugnis (Feugère Typ 18b1, Riha Typ 4.6), dessen Funde sich auf dem Gebiet von heutigem Burgund konzentrieren. Streuungsweise taucht dieser Typ vom Südfrankreich bis zum Rhein auf (Feugère 1985, Abb.25). M. Feugère vermutet die Erzeugung von diesem Typ in Bibracte zwischen den Jahren 20/15 und 10/5 (Feugère 1985, S. 394). Diese Fibeln kommen auch in späteren Fundzusammenhängen vor. Am spätesten – ins 3. Drittel des 1. Jh. wird der Fund von Augst datiert (Riha 1979, S. 82). Die Fibel aus Jarovce kann man mit der keltischen Siedlung verbinden, die am Fundort erfaßt wurde. Das Überleben des keltischen Ethnikums bis zum Anfang unserer Zeitrechnung ist neuestens durch die Funde aus dem unweiten keltischen Siedlung in Bratislava-Rusovce belegt (Bazovský 2002). Obwohl man nicht ausschließen kann, daß die Fibel nach Pannonien später gelangt ist, der Zusammenhang des Fundes mit dem römischen Lager Gerulata gegründet zur spätflavischen Zeit (Varsik 1996, S.589) ist unwahrscheinlich.